

Öppna jämförelser 2018

Stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning – Socialpsykiatri

Resultaten för 2018 visar att nio procent av kommunerna använder systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling för personer med psykisk funktionsnedsättning. Samma nivå har redovisats de senaste åren. Den uppsökande verksamheten har minskat i kommunerna. Uppsökande verksamhet är ett sätt för socialtjänsten att möta personer med psykisk funktionsnedsättning på deras villkor.

Lite mer än var tionde kommunen använder IBIC vid utredning och något färre använder IBIC vid uppföljning. Många kommuner är på väg att införa IBIC.

Årets resultat visar att:

- 9 procent av kommunerna använder systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling.
- 30 procent av kommunerna har uppsökande verksamhet. Kommunernas uppsökande verksamhet har minskat.
- 13 procent av kommunerna använder IBIC (individens behov i centrum) vid utredningar och 9 procent vid uppföljningar.

Det finns skillnader i resultaten mellan länen och kommunerna

Systematiska uppföljningar – en möjlighet för verksamhetsutvecklingen

Systematisk uppföljning är ett utvecklingsområde och fortfarande är det få kommuner som arbetar med detta. Systematisk uppföljning innebär att dokumentera arbetet med enskilda klienter och att sammanställa denna information på grupp-nivå i syfte att utveckla och förbättra verksamheten. Systematisk uppföljning är att löpande beskriva och mäta enskilda klienters problem och behov, insatser och resultat [1]. När uppgifter från systematisk uppföljning på individuell nivå sammanställs ger det en mängd kunskaper om en verksamhet. Om en verksamhet följer upp alla delar i ärendeprocessen genereras kunskap om verksamhetens målgrupper, vilka insatser som använts och resultat av dessa insatser. Vidare är det möjligt att få kunskap om huruvida insatserna svarar mot de behov som finns och hur klienterna uppfattar de insatser som de har fått. Systematisk uppföljning är en förutsättning för att kunna arbeta kunskapsbaserat.

Resultaten visar små skillnader mellan åren 2016, 2017 och 2018, tabell 1.

Tabell 1 Systematisk uppföljning för att utveckla verksamheten till personer med psykisk funktionsnedsättning – Socialpsykiatri 2016–2018

Andel kommuner och stadsdelar i Stockholm och Göteborg, procent, riket

	2016	2017	2018
Använt resultat från systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling	10	8	9

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, myndighetsutövning, 2016, 2017, 2018 Socialstyrelsen

Uppsökande verksamhet minskar

Färre kommuner har i år uppgett att de har uppsökande verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning jämfört med 2017, se tabell 2.

Det uppsökande och förebyggande arbetet som riktar sig till personer med allvarlig psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning handlar om strategier att hålla kvar och adekvat möta personer som riskerar att avbryta kontakter eller av annat skäl falla ur vård- och stödsystemet. Det handlar om ett uppsökande och flexibelt förhållningssätt i socialtjänstens verksamhet för att mer aktivt fånga upp målgruppens behov i sin helhet.

Det uppsökande arbetet är ett verktyg för att sänka trösklarna för människor i riskgrupper att få hjälp. Uppsökande verksamhet är en viktig verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning. De kan annars utebli från besök hos socialtjänsten och på så sätt riskera att missa viktig information om stöd mm. Det kan även finnas arbetssätt, strikta regler och kontorstider hos socialtjänsten som hindrar i kontakten och som kan innebära att hänsyn inte tas till personernas funktionsnedsättning [2]. Många personer med psykisk funktionsnedsättning lever i en social isolering. Det kan även handla om att de har svårt att identifiera att de har behov och vilka behov de har. Genom att de fångas upp i den uppsökande verksamheten ges också möjlighet till medverkan och inflytande av insatser och därmed makt. Detta kan öka självförtroendet och förändra självbilden, ”empowerment”[3,4]. Några kommuner har i årets Öppna jämförelser framfört att det är de personliga ombuden som har hand om den uppsökande verksamheten.

Tabell 2 Uppsökande verksamhet 2016-2018

Andel kommuner och stadsdelar i Stockholm och Göteborg, procent, riket

	2016	2017	2018
Uppsökande verksamhet	30	36	30

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, myndighetsutövning, 2016, 2017, 2018 Socialstyrelsen

Använt IBIC vid alla utredningar och uppföljningar

Syftet med Individens behov i centrum, IBIC, är att vara ett stöd för handläggaren och utföraren när de ska identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och resultat. Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat med strukturerad dokumentation. Det är individens behov som behöver styra vilka insatser som kan erbjudas och hur de sedan kan utformas [5]. Det är viktigt att säkerställa individens delaktighet i utredning, genomförande av insatser och uppföljning. Genom medverkan får enskilda makt över beslut och insatser som rör det egna livet vilket kan öka självförtroendet och förändra självbilden [4]. Det systematiska arbetssättet gör det också möjligt att följa upp individens resultat och värdera måluppfyllelse.

Genom att använda Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF, är det möjligt att beskriva individens situation fysiskt, psykiskt och socialt [5]. Den strukturerade individbaserade dokumentationen av behov och mål kan även användas till systematisk uppföljning.

IBIC används även inom andra verksamhetsområden. Tabell 3 visar hur stor andel av kommunerna som använder IBIC vid utredning och uppföljning inom socialpsykiatri, stöd till personer med funktionsnedsättning – LSS och äldreomsorgen.

IBIC startade 2013 inom äldreomsorgen med ÄBIC, äldres behov i centrum. 2016 utökades användande av IBIC till att omfatta alla vuxna personer med funktionsnedsättningar och behov av stöd. Detta är sannolikt förklaringen till att IBIC 2018 används oftare inom äldreomsorgen. Många kommuner har i årets Öppna jämförelser framfört att de är på väg att införa IBIC.

Tabell 3. IBIC vid utredning och uppföljning inom olika områden 2018

Andel kommuner och stadsdelar i Stockholm och Göteborg, procent, riket

Verksamhetsområde	Utredning	Uppföljning
Socialpsykiatri	13	9
LSS	12	9
Äldre – ordinärt boende	32	22
Äldre – särskilt boende	29	16

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, myndighetsutövning, 2018 Socialstyrelsen

Referenser

1. Systematisk uppföljning – beskrivning och exempel. Stockholm: Socialstyrelsen; 2014.
2. Att nå människor med psykisk ohälsa – uppsökande och informerande verksamhet. Stockholm: Socialstyrelsen; 2012
3. Metoder för brukarinflytande och medverkan inom socialtjänst och psykiatri. Stockholm; Socialstyrelsen; 2011.
4. Att ge ordet och lämna plats-vägledning om brukarinflytande inom socialtjänst, psykiatri och missbruks- och beroendevård. Stockholm: Socialstyrelsen; 2013.
5. Individens behov i centrum Behovsriktat och systematiskt arbetssätt med dokumentation av individens behov utifrån ICF. Stockholm: Socialstyrelsen; 2016.

Öppna jämförelser

Målet med Öppna jämförelser inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården är verksamhetsförbättring som kommer brukaren till gagn.

Datakälla: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård, kommunundersökning, myndighetsutövning, 2018, Socialstyrelsen.

95 procent av kommunerna besvarade enkätens generella del och 92 procent besvarade delenkäten om Stöd till personer med psykisk funktionsnedsättning - Socialpsykiatri

Mer information

Du hittar alla resultat i Excel-filen, redovisade för stadsdelar i Göteborg och Stockholm, på kommun-, läns- och riksnivå:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-6-7>

I Användarguiden finns information om hur resultaten kan användas, metod, beskrivningar av indikatorer och bakgrundsmått:

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2018/2018-6-7>

Kontakt:

Magdalena Helgesson

Telefon: 075-247 30 00

E-post: magdalena.helgesson@socialstyrelsen.se